

DECIZIA Nr.503 din 20 aprilie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.29 alin.(5), art.30 și ale art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali

Publicată în Monitorul Oficial nr.353 din 28.05.2010

Ioan Vida	- președinte
Nicolae Cochinescu	- judecător
Aspazia Cojocar	- judecător
Acsinte Gaspar	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Ion Predescu	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Augustin Zegrean	- judecător
Simona Ricu	- procuror
Claudia-Margareta Krupenschi	- magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor "art.48 alin.(17), art.29 alin.(5) independent și în conexiune cu art.48 și art.31 raportat la art.30 din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali", excepție ridicată de Remus Florinel Cernea în Dosarul nr.1/APCD/2010 al Tribunalului București - Secția a III - a civilă.

La apelul nominal răspunde, personal, autorul excepției, domnul Remus Florinel Cernea. Procedura de citare este legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul autorului excepției.

Acesta susține, mai întâi, că, spre deosebire de situația analizată de Curtea Constituțională prin Decizia nr.61/2010, de această dată dispozițiile art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 sunt criticate din perspectiva unei candidaturi independente la alegerile parlamentare parțiale. În esență, arată că textul legal menționat anulează dreptul de a fi ales, reglementat de art.37 din Constituție, prin aceea că elimină candidații independenți din cursa pentru alegerile parlamentare parțiale. Este firesc ca legislația să prevadă anumite condiții, cu caracter restrictiv, pentru exercitarea în concret a acestui drept, dar este contrar Legii fundamentale și actelor juridice internaționale în această materie ca o anumită categorie de candidați, acceptată la alegerile generale, să fie exclusă legal și de la bun început din etapa alegerilor parțiale. În ceea ce privește dispozițiile art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008, prin care se instituie obligația ca, la depunerea candidaturilor, fiecare candidat să facă dovada constituirii unui depozit în valoare de 5 salarii minime brute pe țară, susține că acestea conțin o condiție mult prea restrictivă, având în vedere că nivelul acestui depozit este, pentru nivelul economic al țării noastre, foarte ridicat, comparativ cu alte state europene. Mai mult, dat fiind modul de atribuire a mandatelor, reglementat de art.48 din aceeași lege, această cerință operează discriminări pe criterii de avere, avantajând partidele politice în detrimentul candidaților independenți. Restricția legală nu este rezonabilă și nici proporțională și nu urmărește un scop legitim, astfel încât să fie justificată în lumina cerințelor impuse de jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului. Prevederile art.30 din Legea nr.35/2008 conțin, de asemenea, o condiție deosebit de excesivă pentru candidații independenți, și anume aceea a depunerii unor liste de semnături ale susținătorilor provenind de la minimum 4% din numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente din colegiul uninominal în care candidează. Or, Codul bunelor practici electorale, elaborat de

Comisia pentru Democrație prin Drept - Comisia de la Veneția -, prevede un număr necesar de semnături cel mult egal cu 1% din totalul alegătorilor. În sfârșit, se mai susține că atât opinia instanței de judecată care a sesizat Curtea Constituțională, cât și a Avocatului Poporului nu conțin argumente solide în sensul respingerii excepției. Prin urmare, solicită admiterea acesteia și depune concluzii scrise.

Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere ca inadmisibilă a excepției, deoarece, în realitate, autorul acesteia urmărește modificarea dispozițiilor legale criticate în sensul introducerii candidaților independenți în cursa pentru alegerile parlamentare parțiale și diminuarea atât a valorii depozitului necesar a fi constituit de fiecare candidat, cât și a numărului de semnături necesare unui candidat independent la depunerea candidaturii sale. Textele de lege criticate exprimă opțiunea legiuitorului în ceea ce privește stabilirea condițiilor de exercitare a dreptului de a fi ales și de organizare a alegerilor parlamentare, în acord cu prevederile internaționale în materie, inclusiv cu recomandările din Codul bunelor practici în materie electorală, invocat. Apreciază că sunt respectate drepturile constituționale pretins încălcate, cum ar fi dreptul de a fi ales și principiul suveranității, astfel cum a arătat Curtea Constituțională prin Decizia nr.61/2010.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 7 aprilie 2010, pronunțată în Dosarul nr.1/APCD/2010, **Tribunalul București - Secția a III - a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor "art.48 alin.(17), art.29 alin.(5) independent și în conexiune cu art.48 și art.31 raportat la art.30 din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali"**.

Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Remus Florinel Cernea într-o cauză având ca obiect soluționarea contestației formulate de acesta împotriva Deciziei nr.4 din 6 aprilie 2010 a Biroului Electoral de Circumscripție al Municipiului București - Circumscripția Electorală nr.42 privind respingerea candidaturii domnului Cernea Remus Florinei, candidat independent pentru funcția de deputat în Colegiul uninominal nr.19 al Circumscripției electorale nr.42 la alegerile parțiale pentru Camera Deputaților din 25 aprilie 2010.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține următoarele:

Potrivit dispozițiilor art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008, candidații independenți nu pot participa la alegerile parțiale pentru Camera Deputaților sau Senat, situație care prejudiciază grav drepturile electorale ale cetățenilor români și lovește principiul organizării unor alegeri libere și corecte. Nu există un interes public pentru a limita accesul candidaților independenți în Parlament, singurul scop al acestei reglementări constând în menținerea monopolului partidelor parlamentare, cu consecința vicerii procesului electoral și a discriminării celorlalți competitori electorali, cu diverse oferte și opinii politice. Condițiile restrictive de înregistrare a unei candidaturi pentru alegerile parlamentare parțiale sunt de natură să excludă competiția electorală, afectează caracterul liber și corect al alegerilor și, astfel, golesc de conținut dreptul de a fi ales prevăzut de Constituție. O astfel de condiție, care impune un prag electoral ce nu poate intra în discuție în cazul independenților, nu mai este întâlnită în niciun sistem electoral dintr-un stat democratic, membru al Uniunii Europene.

Dispozițiile art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008, "atât ca articol independent, cât și în conexiune cu art.48 din lege, care stabilește modalitatea de atribuire a mandatelor de parlamentar", contravin prevederilor art.4 alin.(2) din Constituție, deoarece condiționează exercitarea dreptului de a fi ales pe criterii de avere. Astfel, la depunerea candidaturilor, fiecare candidat (partid politic, alianță electorală, organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale sau candidat independent) trebuie să facă dovada constituirii unui depozit cu valoare de 5 salarii minime brute pe țară, echivalentul a 3.000 RON. Această sumă este cea mai mare cerută în vreun stat membru al Uniunii Europene și este deosebit de mare, având în vedere nivelul scăzut de venit al cetățenilor români față de alte state ale Uniunii. Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.226 din 3 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 26 septembrie 2001, că, în virtutea prevederilor art.19 pct.3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, "exercitarea libertăților poate fi supusă anumitor limitări ce trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare, printre altele, apărării securității naționale sau ordinii publice". Or, condiția impusă

de art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008, de natură restrictivă, nu răspunde vreunei necesități de acest fel și nici nu este rezonabilă. Mai mult, art.29 alin.(7) prevede că depozitul se returnează candidaților independenți doar dacă aceștia obțin minimum 20% din voturile exprimate în colegiu, ceea ce constituie încă o cerință deosebit de excesivă, de vreme ce în Uniunea Europeană limita maximă în astfel de cazuri nu depășește 5% din voturi. Potrivit art.48, mandatele de parlamentar nu sunt atribuite în funcție de rezultatele obținute, ci, proporțional, în funcție de procente de voturi obținute de partid la nivelul circumscripțiilor județene într-o primă etapă, și la nivel național în cea de a doua etapă. Astfel se creează o altă inegalitate între candidații la alegerile parlamentare, fiind avantajate partidele politice care au înscrisi cât mai mulți membri pe liste.

Dispozițiile art.31, raportat la art.30 din Legea nr.35/2008, sunt neconstituționale prin aceea că impun candidaților independenți strângerea unui număr de semnături echivalent cu minimum 4% dintre cetățenii cu drept de vot din colegiul respectiv. Acest număr depășește de 4 ori limita maximă admisă de Consiliul Europei, astfel cum rezultă din art.1.3 pct.ii) din Codul bunelor practici în materie electorală și încalcă în mod evident dreptul de a fi ales, prevăzut de art.37 din Constituție.

Tribunalul București - Secția a III - a civilă, exprimându-și opinia, apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Textele de lege criticate nu afectează principiul suveranității poporului român și nici dreptul de a fi ales. Este atributul legiuitorului să stabilească în concret condițiile în care candidații, inclusiv cei independenți, pot participa la alegerile parlamentare parțiale.

Potrivit dispozițiilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și formula punctele de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată.

Avocatul Poporului, în punctul său de vedere, consideră că dispozițiile "art.48 alin.(17), art.29 alin.(5) independent și în conexiune cu art.48 și art.31 raportat la art.30 din Legea nr.35/2008", modificată și completată, sunt **constituționale**.

În argumentarea punctului de vedere se arată că "dispozițiile art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008, modificată și completată, nu aduc atingere dreptului de a fi ales în substanța sa, ci condiționează exercițiul său de îndeplinirea unei alte cerințe, aplicabile în egală măsură tuturor candidaților la alegerile parlamentare parțiale, condiție necesară a fi îndeplinită, de altfel, și de candidații membri ai unor formațiuni politice pentru a dobândi mandatul de parlamentar în cadrul alegerilor generale". Cât privește critica de neconstituționalitate a art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008, față de art.4 alin.(2) din Constituție, se apreciază că "prevederile legale criticate nu aduc atingere principiului constituțional care stabilește că România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială".

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îi constituie, potrivit încheierii de sesizare, dispozițiile "art.48 alin.(17), art.29 alin.(5) independent și în conexiune cu art.48 și art.31 raportat la art.30 din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind statutul aleșilor locali", lege publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.196 din 13 martie 2008. Dispozițiile art.30 au fost completate, respectiv modificate prin art.1 pct.39, respectiv pct.40 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.97/2008 privind modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației

publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.630 din 29 august 2008, iar prevederile art.48 alin.(17) au fost modificate prin pct.3 al articolului unic din Legea nr.323/2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.97/2008 privind modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.708 din 21 octombrie 2009. În ceea ce privește dispozițiile "art.31 raportat la art.30 din Legea nr.35/2008", criticate, Curtea constată, din analiza motivării excepției de neconstituționalitate și a conținutului acestor texte de lege, că, în realitate, autorul acesteia vizează doar prevederile art.30 din lege. Ca atare, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.29 alin.(5), art.30 și ale art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008, al cărui conținut este următorul:

- Art.29 alin.(5): *"La depunerea candidaturilor, fiecare partid politic, alianță politică, alianță electorală, organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, candidat independent trebuie să facă dovada constituirii unui depozit, în contul Autorității Electorale Permanente, cu valoare de 5 salarii minime brute pe țară pentru fiecare candidat.";*

- Art.30: *"(1) Candidații independenți trebuie să fie susținuți de minimum 4% din numărul total al alegătorilor înscrși în listele electorale permanente din colegiul uninominal în care candidează, dar nu mai puțin de 2.000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de alegători pentru Senat.*

(1¹) Candidații independenți pentru circumscripția electorală a cetățenilor români cu domiciliul sau reședința în afara țării trebuie să fie susținuți de minimum 4% din alegătorii cu domiciliul stabilit în unul dintre statele ce fac parte din colegiul uninominal pentru care candidează, dar nu mai puțin de 2.000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de alegători pentru Senat.

(2) Lista susținătorilor trebuie să cuprindă data alegerilor, numele și prenumele candidatului, colegiul uninominal în care candidează, numele și prenumele susținătorului, codul numeric personal, data nașterii susținătorului, adresa susținătorului, denumirea, seria și numărul actului de identitate al susținătorului, precum și semnătura acestuia. În listă se vor menționa, de asemenea, numele, prenumele și codul numeric personal al persoanei care a întocmit-o. Persoana care a întocmit lista este obligată să depună o declarație pe propria răspundere prin care să ateste veridicitatea semnăturilor susținătorilor.

(3) Lista susținătorilor constituie un act public, cu toate consecințele prevăzute de lege.

(4) Susținătorii pot fi numai cetățeni cu drept de vot și domiciliul în colegiul uninominal unde candidatul independent dorește să candideze. Un susținător poate sprijini câte un singur candidat pentru fiecare dintre funcțiile pentru care se organizează alegeri.

(5) Adezionile susținătorilor se dau pe propria răspundere a acestora.";

- Art.48 alin.(17): *"La alegerile parțiale pot participa numai partidele politice și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care la alegerile generale au îndeplinit pragul electoral prevăzut de prezentul titlu, individual sau într-o alianță politică ori electorală. Alegerile parțiale se desfășoară într-un singur tur, cel mai bine clasat candidat urmând a fi declarat câștigător."*

Dispozițiile din Constituție pretins încălcate sunt, în ordinea invocării lor, cele ale art.37 - *Dreptul de a fi ales*, art.16 alin.(3) care garantează egalitatea în drepturi sub aspectul ocupării funcțiilor și demnităților publice, civile sau militare, în condițiile legii, de către persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară, art.2 alin.(1) privind suveranitatea națională, art.4 alin.(2) sub aspectul criteriilor de discriminare, în speță discriminarea pe criteriul averii, și ale art.20 alin.(1) referitoare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. De asemenea, mai sunt invocate prevederile art.14 - *Interzicerea discriminării* din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art.3 - *Dreptul la alegeri libere* din Primul Protocol la Convenție, ale art.21 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, ale art.25 și ale art.26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, ale art.17 pct.2 lit.b) din Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007, ratificat de România prin Legea nr.13/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.107 din 12 februarie 2008, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, și art.1.3 pct.ii) și vi) din

Codul bunelor practici în materie electorală, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept - Comisia de la Veneția.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională constată următoarele:

I. Asupra constituționalității dispozițiilor art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr.61 din 14 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.76 din 3 februarie 2010. Excepția de neconstituționalitate soluționată cu acel prilej a fost ridicată de Partidul Verde într-o cauză având ca obiect soluționarea unei contestații formulate împotriva unei decizii a Biroului Electoral de Circumscripție al Municipiului București, Circumscripția Electorală nr.42, de respingere a candidaturii domnului Cernea Remus Florinel, propus de Partidul Verde pentru funcția de deputat în Colegiul uninominal nr.1 al Circumscripției electorale nr.42 la alegerile parțiale pentru Camera Deputaților din 17 ianuarie 2010. Criticile de neconstituționalitate atunci formulate au vizat exclusiv situația unui partid neparlamentar - ca cea a partidului ce a invocat excepția - căruia, în temeiul dispozițiilor art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008, i-a fost respinsă candidatura la alegerile parlamentare parțiale. Respingând excepția cu acel prilej, Curtea a reținut, în esență, că sensul normei juridice atacate rezidă în necesitatea întrunirii pragului electoral pentru partidele sau alianțele electorale participante la alegerile parlamentare parțiale, astfel că doar partidele care, în urma alegerilor generale, au întrunit acest prag și au devenit partide parlamentare pot depune candidaturi. Totodată, "Admiterea unor candidaturi la alegerile parțiale din partea unor partide nereprezentate în Parlament ar conduce la modificarea configurației politice a acestuia, în dezacord cu votul exprimat de corpul electoral la alegerile generale, în urma cărora s-a constituit organul reprezentativ suprem al poporului român, într-o anumită componentă politică, a cărei modificare nu poate avea loc decât în cazurile și în condițiile stabilite de lege". În plus, "a admite posibilitatea ca în urma alegerilor parțiale să obțină mandat de parlamentar o persoană care nu aparține unui partid reprezentat în Parlament înseamnă a consacra că ceea ce nu s-a obținut prin alegerile generale să se poată obține pe calea ocolită a alegerilor parțiale".

Curtea constată că, prin raportare la cele reținute prin Decizia nr.61 din 14 ianuarie 2010, criticile de neconstituționalitate ale autorului excepției de față sunt formulate dintr-o perspectivă cu totul diferită decât cea anterior examinată, și anume cea a **candidaților independenți** la alegerile parlamentare parțiale. O asemenea abordare a dispozițiilor art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 este justificată de noua calitate de candidat independent, și nu din partea unui partid, în care domnul Remus Florinel Cernea - autorul excepției - și-a depus candidatura pentru funcția de deputat în Colegiul uninominal nr.19 al Circumscripției electorale nr.42 la alegerile parțiale pentru Camera Deputaților din 25 aprilie 2010. De altfel, chiar autorul excepției face explicit precizări de aceeași natură în cuprinsul motivării scrise a excepției de neconstituționalitate, arătând că, față de situația examinată de Curtea Constituțională prin Decizia nr.61 din 14 ianuarie 2010, care viza strict postura de candidat al unei formațiuni politice, **prin excepția de față este adusă spre analiză situația candidaților independenți**.

Această situație rezultă și din Decizia nr.4/2010 a Biroului Electoral de Circumscripție al Municipiului București - Circumscripția electorală nr.42, care a reținut că "dl.Cernea Remus Florinel a înregistrat propunerea de candidatură **ca independent**, ceea ce contravine dispozițiilor art.48 pct.17 din Legea nr.35/2008. Chiar dacă participarea ca independent ar fi fost posibilă, Biroul Electoral de Circumscripție al Municipiului București reține că la dosarul de candidatură nu au fost atașate dovada constituirii depozitului prevăzut la art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008 și nici lista susținătorilor, conform art.31 raportat la art.30 din același act normativ".

Așadar, potrivit susținerilor de neconstituționalitate formulate, dispozițiile art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 contravin, în ordinea invocării lor, prevederilor art.37, art.16 și ale art.2 alin.(1) din Constituție, precum și art.14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art.3 din Primul Protocol la Convenție, art.25 și 26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și ale art.17 pct.2 lit.b) din Tratatul de la Lisabona. În esență, se susține că textul legal indicat, prin sintagma "*La alegerile parțiale pot participa numai **partidele politice și organizațiile cetățenilor (...)***", elimină din competiția electorală a alegerilor parlamentare parțiale categoria candidaților independenți, ceea ce

echivalează cu anularea dreptului de a fi ales al acestora, cu instituirea unei grave discriminări în cadrul competitorilor electorali, și afectează totodată principiul suveranității prin vicierea caracterului liber și corect al alegerilor.

Examinând aceste critici, Curtea constată că sunt întemeiate, urmând ca excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 să fie admisă.

Potrivit dispozițiilor art.48 alin.(17) din legea atacată, *"La alegerile parțiale pot participa numai partidele politice și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care la alegerile generale au îndeplinit pragul electoral prevăzut de prezentul titlu, individual sau într-o alianță politică ori electorală. Alegerile parțiale se desfășoară într-un singur tur, cel mai bine clasat candidat urmând a fi declarat câștigător"*. Curtea constată că, astfel formulat, textul de lege criticat are ca efect eliminarea din cursa alegerilor parlamentare parțiale a candidaților independenți, ceea ce încalcă dreptul de a fi ales, astfel cum este reglementat de art.37 din Constituție. Aceste norme fundamentale, precum și cele ale art.16 alin.(3) și art.40 din Constituție reglementează condițiile de fond și de formă pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru exercitarea dreptului de a fi ales, și anume: persoanele să aibă cetățenia română și domiciliul în țară, să fi împlinit, până la ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților și cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și să nu le fie interzisă asocierea în partide politice.

Legiuitorul ordinar are competența exclusivă ca, subordonându-se acestor norme cu caracter imperativ și general, să dezvolte, la nivelul legislației infraconstituționale, condițiile concrete pentru exercitarea dreptului de a fi ales la nivelul fiecărei funcții publice electivă. Dispozițiile legale astfel reglementate trebuie însă să fie în concordanță cu principiile statuate în art.16 alin.(3), art.37 și 40 din Legea fundamentală.

Curtea constată că soluția legislativă cuprinsă în art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 nu se subordonează normelor constituționale invocate. Chiar dacă aceste dispoziții legale reglementează condiții concrete de participare și depunere a candidaturilor la alegerile parlamentare parțiale, deci exprimă voința legiuitorului în materie electorală, nu respectă voința constituantului transpusă în normele constituționale indicate, deoarece anulează *ab initio* dreptul de a fi ales al oricărui cetățean român care, îndeplinind cerințele constituționale și legale în materie, ar dori să participe la alegerile parlamentare parțiale în calitate de candidat independent.

Dacă, în cazul partidelor politice ce nu sunt reprezentate în Parlament, Curtea Constituțională a arătat, în Decizia nr.61 din 14 ianuarie 2010, rațiunile ce justifică, prin prisma normelor constituționale, eliminarea acestor formațiuni politice din cursa pentru alegerile parțiale, pentru cazul candidaților independenți nu se relevă nicio rațiune pentru care să fie aplicat același tratament juridic. Astfel, condiția îndeplinirii pragului electoral indică pentru partidele politice un anumit nivel de reprezentativitate în rândul corpului electoral, reprezentativitate impusă de însuși principiul suveranității. Pentru candidații independenți însă o astfel de condiție ar fi absurdă, aceasta fiind înlocuită cu cerința depunerii listelor de susținători cuprinzând semnăturile a minimum 4% din numărul total al alegătorilor înscrși în listele electorale permanente din colegiul uninominal în care candidează, dar nu mai puțin de 2.000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de alegători pentru Senat. Așadar, pentru alegerile parlamentare generale, legiuitorul a prevăzut o asemenea cerință preliminară, necesară la depunerea candidaturii independentului, deci odată cu exercitarea dreptului său de a fi ales. La alegerile parlamentare parțiale însă legiuitorul omite a reglementa orice condiție pentru această categorie de candidați electorali, dispunând în sensul că în categoria competitorilor în această etapă electorală se înscriu numai partidele politice și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care la alegerile generale au îndeplinit pragul electoral legal, individual sau într-o alianță politică ori electorală. Nu este vorba, așadar, de impunerea unor limite sau de circumstanțierea modalității de exercitare a dreptului de a fi ales, ci chiar de anularea sa prin nerecunoaștere, nereglementare legală.

Este adevărat, textul legal criticat nu prevede în mod expres, direct, eliminarea candidaților independenți de la alegerile parlamentare parțiale, însă aceasta rezultă tocmai din formula *"numai partidele., și organizațiile..."*, redactare restrictivă și imperativă, ce exclude în mod logic orice altă interpretare. Chiar dacă îmbracă forma unei omisiuni legislative, viciul de neconstituționalitate sesizat nu poate fi ignorat, deoarece o atare omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional de a fi ales. Or, Curtea Constituțională, potrivit art.142 din Legea fundamentală, este garantul supremației Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția, controlul constituționalității legilor. În concluzie, **legea electorală poate preciza condițiile în care o**

persoană poate candida în calitate de independent (constituirea unui depozit financiar, un anumit număr de susținători), **dar nu poate, sub nicio formă, să îndeparteze de la procesul electoral, în cazul alegerilor parțiale, candidatura ca independent a unei persoane, fără ca prin aceasta să nu încalce dreptul fundamental constituțional consacrat de art.37 - "Dreptul de a fi ales"**.

II. În ceea ce privește susținerile de neconstituționalitate a dispozițiilor art.29 alin.(5) și ale art.30 din Legea nr.35/2008, criticate sub aspectul cerințelor mult prea restrictive pe care le impun candidaților independenți pentru depunerea candidaturilor la alegerile parlamentare, Curtea Constituțională constată că sunt neîntemeiate.

Dispozițiile art.29 alin.(5) stabilesc regula potrivit căreia, la depunerea candidaturii, fiecare partid politic, alianță politică, alianță electorală, organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, candidat independent trebuie să facă dovada constituirii unui depozit, în contul Autorității Electorale Permanente, cu valoare de 5 salarii minime brute pe țară pentru fiecare candidat. Autorul excepției apreciază că această condiție este excesivă și operează discriminativ, pe criterii de avere, avantajând partidele politice în detrimentul candidaților independenți.

După cum s-a arătat deja, cadrul constituțional al dreptului de a fi ales îl constituie prevederile art.37 din Constituție, iar prin acte normative infraconstituționale, legiuitorul ordinar, în temeiul art.73 alin.(3) lit.a) din Constituție, potrivit căruia sistemul electoral se reglementează prin lege organică, detaliază condițiile necesare exercitării în concret a acestui drept. Curtea constată că dispozițiile art.29 alin.(5) din Legea nr.35/2008 conțin o astfel de reglementare, aceasta fiind aplicabilă în egală măsură tuturor candidaților, fie că aparțin unei formațiuni politice, fie că participă la alegeri în nume propriu. Depozitul prevăzut de legea electorală reprezintă, alături de alte condiții reglementate de lege, o condiție pentru depunerea candidaturii și nu un cens de avere, având în vedere, pe de o parte, nivelul economic și social la care se găsește România în prezent, iar, pe de altă parte, cuantumul accesibil al acestuia pe care legea îl stabilește. Condiția constituirii unui depozit de o anumită valoare reprezintă una dintre modalitățile prin care se urmărește descurajarea candidaturilor lipsite de seriozitate și responsabilitate, astfel încât în fața electoratului să se prezinte candidați cu adevărat determinați, capabili să reprezinte și să îndeplinească interesele alegătorilor. Totodată, candidaților independenți depozitul li se restituie dacă aceștia au obținut cel puțin 20% din voturile valabil exprimate în colegiul uninominal în care au candidat.

În legătură cu constituționalitatea prevederilor legale care instituie constituirea unui depozit pentru fiecare candidat, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.305 din 12 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 20 martie 2008, că "dispoziții din reglementări internaționale nu se opun unor circumstanțieri și chiar unor restricții în exercitarea libertăților". Totodată, prin Decizia nr.226 din 3 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 26 septembrie 2001, Curtea a reținut că, în virtutea prevederilor art.19 pct.3 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, "exercitarea libertăților poate fi supusă anumitor limitări, ce trebuie însă să fie stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare, printre altele, apărării securității naționale sau ordinii publice". Prin aceeași decizie, Curtea, referindu-se la prevederile art.25 din același act juridic internațional, a statuat că "dreptul de a fi ales trebuie exercitat fără restricții nerezonabile, ceea ce implică posibilitatea existenței unor condiționări în exercițiul acestor drepturi". Or, condiția impusă de art.29 alin.(5) din legea criticată este necesară pentru a asigura un grad sporit de responsabilitate din partea tuturor competitorilor electorali în participarea lor la procesul electoral și pentru exercitarea cu bună-credință a dreptului de a fi ales.

De altfel, dispoziții de lege care instituie necesitatea constituirii unui depozit sau cauțiuni se regăsesc și în legislația altor state membre ale Uniunii Europene. Art.1.3 pct.vi din Codul bunelor practici în materie electorală, invocat de autorul excepției, recomandă ca, "*în cazul în care este solicitată depunerea unei cauțiuni, aceasta este rambursată dacă respectivul candidat sau partidul depășește un anumit număr de voturi; suma și numărul de voturi cerut nu trebuie să fie excesive*". Stabilirea în concret a nivelului acestui depozit reprezintă opțiunea legiuitorului în materie, și atât timp cât nu este excesiv, în sensul că nu împiedică în mod absolut exercitarea dreptului de a fi ales, nu poate fi apreciat ca fiind neconstituțional.

Curtea constată că dispozițiile art.30 din Legea nr.35/2008, de asemenea criticate, reglementează posibilitatea unor persoane de a se autopropune pentru a candida la alegerea Camerei Deputaților sau a Senatului dacă sunt susținute de minimum 4% din numărul total al alegătorilor înscrși în listele electorale permanente din colegiul uninominal în care candidează, dar nu mai puțin de 2.000 alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de

alegători pentru Senat. Și această cerință este apreciată de autorul excepției ca fiind excesivă, de natură să împiedice exercitarea dreptului de a fi ales.

Curtea reține că această condiție urmărește dovedirea unui anumit grad de reprezentativitate în rândul electoratului, presupunându-se că cel puțin cei care îl susțin pe candidatul independent îl vor și vota. În cazul celorlalți candidați propuși de partidele politice și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, participarea la alegerile parțiale este condiționată de întrunirea pragului electoral de către acestea la alegerile generale.

Limita numărului de susținători este mai mare în cazul pentru alegerea Senatului (4.000 susținători) decât în cazul Camerei Deputaților (2.000 susținători), avându-se în vedere că și norma de reprezentare pentru alegerea Camerei Deputaților, prevăzută de art.5 alin.(2), este de un deputat la 70.000 locuitori, față de norma de reprezentare prevăzută de alin.(3) al art.5 pentru alegerea Senatului, de un senator la 160.000 locuitori.

Totodată, Curtea constată că dispozițiile Codului bunelor practici în materie electorală, invocat de autorul excepției, conțin "linii directoare" elaborate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția). Acest act nu are un caracter obligatoriu asupra statelor membre ale Uniunii Europene. De altfel, Codul nu impune sancțiuni în eventualitatea în care un stat eșuează în implementarea prevederilor sale. Așadar, statele își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, având în vedere, desigur, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special. În acest sens, chiar în jurisprudența invocată de autorul excepției, respectiv Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin and Clerfayt împotriva Belgiei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că "Statele au o marjă largă de apreciere în alegerea sistemului electoral și a condițiilor de aplicare a acestuia. Condițiile nu vor limita drepturile în discuție atât de mult încât să afecteze esența acestora și să le golească de conținut (...)".

Ca atare, criticile privind dispozițiile art.29 alin.(5) și ale art.30 din Legea nr.35/2008 sunt neîntemeiate, ele necontravenind art.4 alin.(2), art.16 alin.(3) și art.37 din Legea fundamentală și nici textelor din instrumentele internaționale invocate.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Remus Florinel Cernea în Dosarul nr.1/APCD/2010 al Tribunalului București - Secția a III - a civilă și constată că dispozițiile art.48 alin.(17) din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.29 alin.(5) și ale art.30 din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, excepție ridicată de același autor în același dosar al aceleiași instanțe de judecată.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 20 aprilie 2010.